

SCHAKTNINGSÖVERVAKNING I NORRA BENICKEBRINKEN I GAMLA STAN

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3787

Arkeologisk undersökning
Lämning L2015:7789
Fastigheterna Gamla stan 1:23 och Gamla stan 1:30
Stockholm
Stockholms stad
Stockholms län

Författare Jan Kockum

Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholm
Länsstyrelsens diarienummer:	431-48081-2024
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2024-09-25
Uppdragsnummer i KMR:	202401413
Företagare:	Stockholm Vatten AB
Fastighet:	Gamla stan 1:23 och Gamla stan 1:30
Berörda lämningar, KMR:	L2015:7789
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning/schaktningsövervakning
Utförandetid, fältarbete:	14 oktober– 19 november 2024
Inmätningssystem:	Manuell
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Jan Kockum
Rapportansvarig:	Jan Kockum
Fältpersonal:	Jan Kockum
Fyndfotografering:	Philip Tonemar
Planer och layout:	Sverker Holmqvist
Fynd:	Samtliga fynd har gallrats efter registrering

ARKEOLOGIKONSULT

Karins väg 5, 194 61 Upplands Väsby

Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

Fastighetskartan (Topografi 10 och Fastighetsindelning): ©Lantmäteriet

Omslagsbild: Kvarteret Medea från söder med Österlånggatan till höger och Södra Benickebrinken till vänster. Akvarell av Gustav Wilhelm Palm 1864 (SSM 11713 0 10396017).

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

SCHAKTNINGSÖVERVAKNING I NORRA BENICKEBRINKEN I GAMLA STAN

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3787

Arkeologisk undersökning

Lämning L2015:7789

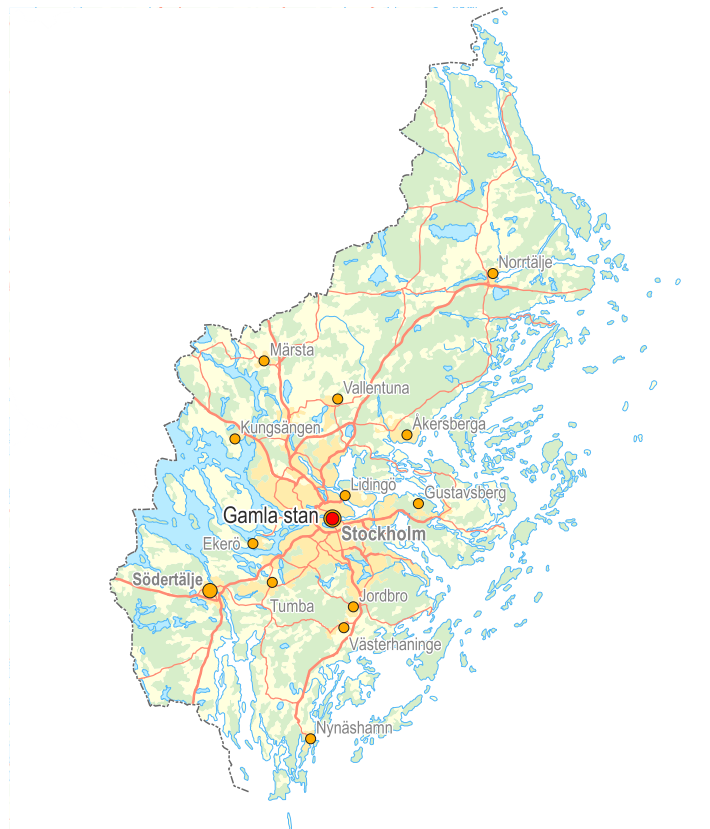
Fastigheterna Gamla stan 1:23 och Gamla stan 1:30

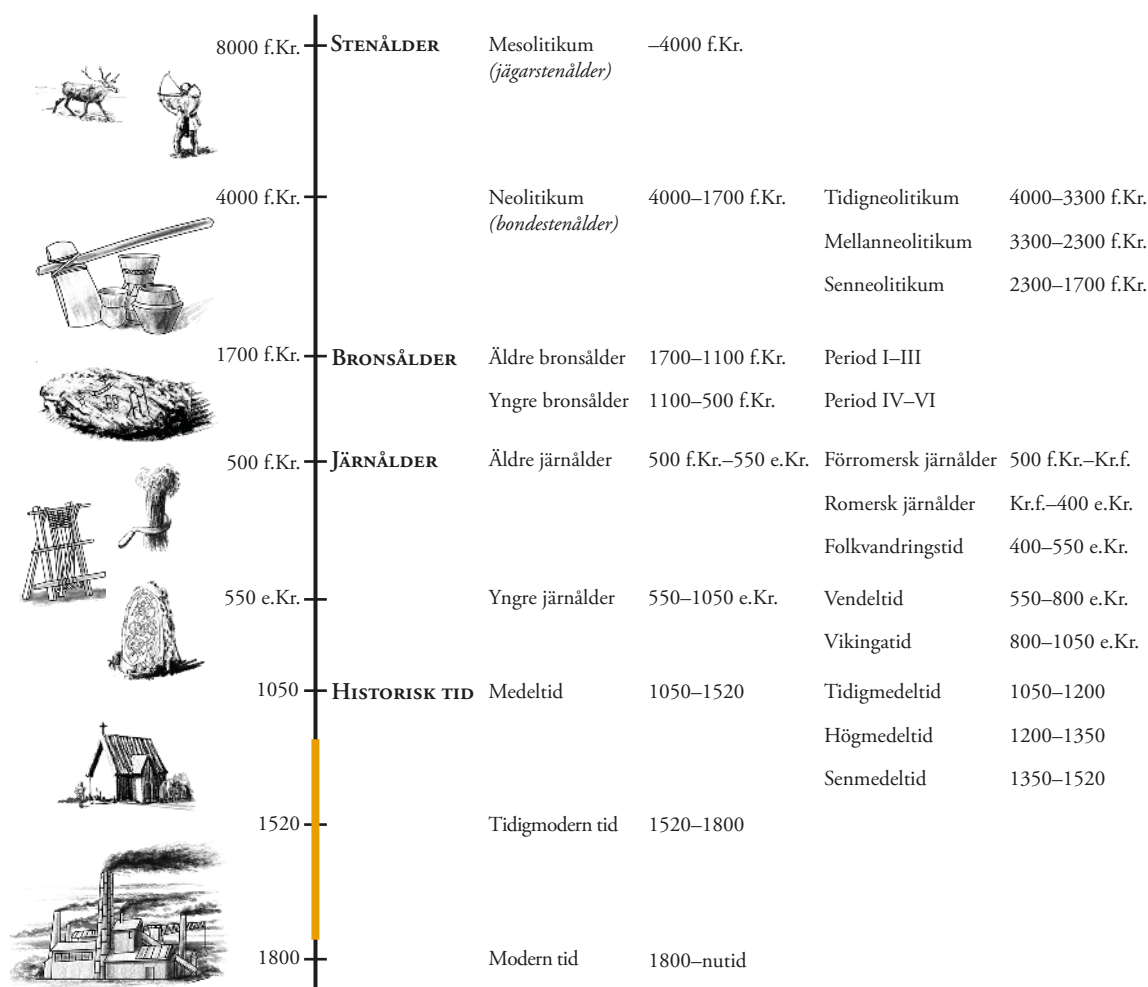
Stockholm

Stockholms stad

Stockholms län

Författare Jan Kockum

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	7
BAKGRUND.....	7
HISTORIK.....	8
TIDIGARE ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR.....	10
SYFTE OCH GENOMFÖRANDE	11
RESULTAT	12
Schakt 1.....	13
Schakt 2.....	14
Schakt 3.....	14
Schakt 4.....	16
Schakt 5.....	16
SLUTSATS OCH UTVÄRDERING.....	18
REFERENSER	19
Litteratur	19
Digitala källor.....	19
Kartor.....	19
BILAGOR.....	20
Bilaga 1. Schakt	20
Bilaga 2. Kontexter	21
Bilaga 3. Fynd.....	22

Figur 1. Området för schaktningsövervakningen markerat mot Fastighetskartan i skala 1:5000. Översikt med Terrängkartan i skala 1:50000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län genomfört en arkeologisk schaktningsövervakning inom fornlämningen L2015:7789 registrerad som stadslager i KMR. Undersökningsområdet var beläget inom fastigheterna Gamla stan 1:23 och Gamla stan 1:30, Stockholm kommun, Stockholms län (figur 1). Undersökningen genomfördes med anledning av renovering av befintliga

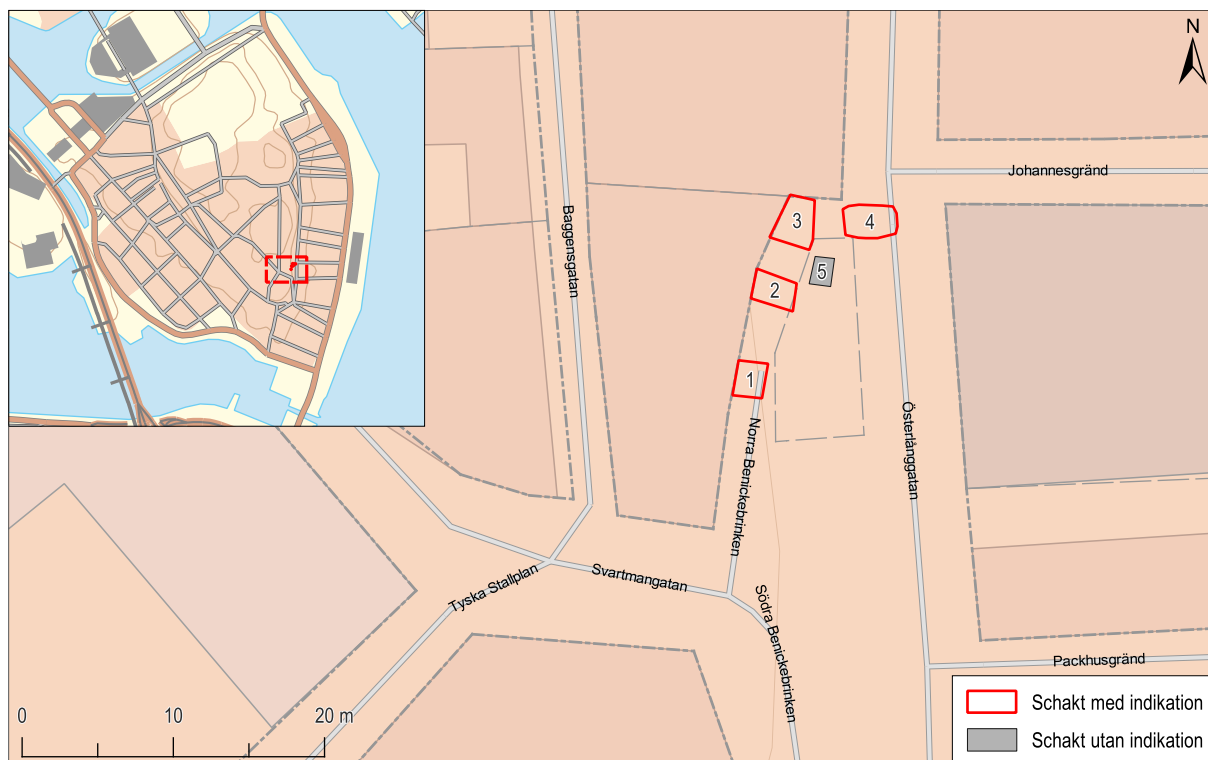
VA-ledningar. I samband med denna grävdes fem schakt, varav tre i den historiska gatusträckningen på Norra Benickebrinken och två i området för det nu försvunna kvarteret Medea. Vid undersökningen framkom redeponerade kulturlager med äldst datering till hög- eller senmedeltid, samt delar av en husgrund från bebyggelsen inom det rivna kvarteret Medea.

BAKGRUND

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom Stockholms stadslager, fornlämning L2015:7789. Undersökningen genomfördes i samband med de markingrepp i Norra Benickebrinken som gjordes vid renoveringen av befintliga VA-ledningar. För renoveringen stod Stockholm Vatten AB.

Undersökningen berörde delar av Norra Benickebrinken intill Österlånggatan i Gamla stan. Fem schakt grävdes till mellan 0,3–2,0 meter under befintlig marknivå för lokalisering av befintliga ledningar. Sammanlagt grävdes en total area om cirka 26 m² (figur 2).

Schaktningsövervakningarna pågick under oktober och november 2024.

HISTORIK

Norra och Södra Benickebrinken är genom Tillæus karta över Stockholm kända till namn åtminstone sedan 1733 (SE/SSA/0234/J 2 A:16 Generalcharta över Stockholm med malmarne). Brinken kallades tidigare för Svartbrödra- eller Svartmannabrinken efter Svartbrödrakonventet alldeles intill (Stahre mfl. 1982: 62). Under 1700-talet och tidigare låg brinken mellan kvarteren Perseus och Venus i väster och det under slutet av 1800-talet rivna kvarteret Medea i öster (figur 3). Idag är det Österlånggatan som utgör brinkens östra begränsning. Kvarteret syns tydligt i en dansk karta från 1640-talet (Utbildningsförvaltningen Danske Kongelige Bibliotek, Köpenhamn. Kortsamlingen x-1967/99), och kan anas i en något chablonmässig avbildning i den tidigaste kända kartan över Stockholm från år 1625 (SE/SSA/0234/J 1:22 Handritade kartor HK 68:1).

Förleden i dagens gatunamn syftar på Jören Benick, som från mitten av 1500-talet drev värdshuset "Solen" i kvarteret Medea (Stahre mfl. 1982: 62). År

1564 nämns ett hus vid "...Swartmunka brincken twerth vtöffuer Jören Benikes huss..." (STb1553-67: 276). Efterleden, -brink, avser allmänt en brant backe eller en sluttning, men kan även syfta på vissa branta gator i Stockholm. Då Östra och Västra Långgatorna låg lägre än de centrala delarna av Stadsholmen blev förbindelsegatorna tämligen branta. Man anlade därför två sluttande gator från vardera öppningen i husraderna, en åt vart håll, för att jämna ut lutningen och underlätta tillträde – så kallade brinkar (SAOB).

Den senare bebyggelsen i kvarteret Medea är till viss del känd. I en akvarell utförd av Gustav Wilhelm Palm 1864 ser man en rad med putsade flervåningshus av varierande höjd (omslagsbilden). Till vänster i bild syns Södra Benickebrinken och svängen upp på Svartmannagatan, och till höger syns Österlånggatan, en av stadens huvudgator. Husen längst bort i raden, samt de närmast i bild, har salubodar i bottenvåningen. Detta framgår av de uppfällda luck-

Figur 3. Undersökningsområdet med schakt i förhållande till situationen 1863. Det under 1800-talets slut rivna kvarteret Medea ligger inklämt mellan Norra och Södra Benickebrinken i väster och Österlånggatan i öster (SE/SSA/0234/J 4 A:6, 1863 års karta, blad 23).

orna ovan de nedre fönsterraderna ut mot huvudgatan. Från mitten av 1700-talet och fram till 1860-talet föreligger även brandskyddsprotokoll, som tillsammans med kartmaterial från 1729 och 1863 ger en god inblick i fastighetsindelningen. Åldern på husen vid tiden för upprättandet av protokollen framgår ej. År 1729 finns emellertid fyra fastigheter i kvarteret. Från norr till söder räknat: 96, 95, 139 och 138 (<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/27670>).

Husen har genom åren försäkrats av en guldsmed, en tennjutare, en kopparslagare, en fanjunkare och en apotekare (BRK Kvarter/fastighet Medea). I ett av protokollen, för guldsmeden Frodell, kan vi läsa

att det nordligaste huset, som berördes i undersökningen, hade tre välvda källare under sig, samt ytterligare två välvda källare under gatan. Huset var fem våningar högt. På första våningen fanns två välvda rum, det ena med guldsmedsverkstad och det andra med en salubod. På andra våningen fanns ett rum och kök med gipsade tak och "porslins"-kakelugn. Den tredje våningen hade två rum, gipsade tak och kulörta kakelugnar. Den fjärde och den femte våningen hade tre rum vardera med gipsade tak och kulörta kakelugnar. Det fanns två stentrappor och tre av trä. På vinden fanns det en kammare med gipsade väggar och tak. Yttertaket var täckt med tegel och plåt (BRK 1791: vol. 730 – Besiktningslista, handling 1791;932 – Medea 96).

Figur 4. Samma vy som omslagsbilden. Fotot taget år 1895, efter rivningen av kvarteret Medea. Källaren under Norra Benickebrinken bör vara tämligen nybyggd. Foto från söder (fotograf: okänd, 1895. Stadsmuseet i Stockholm, fotonummer C 1561).

TIDIGARE ARKEOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR

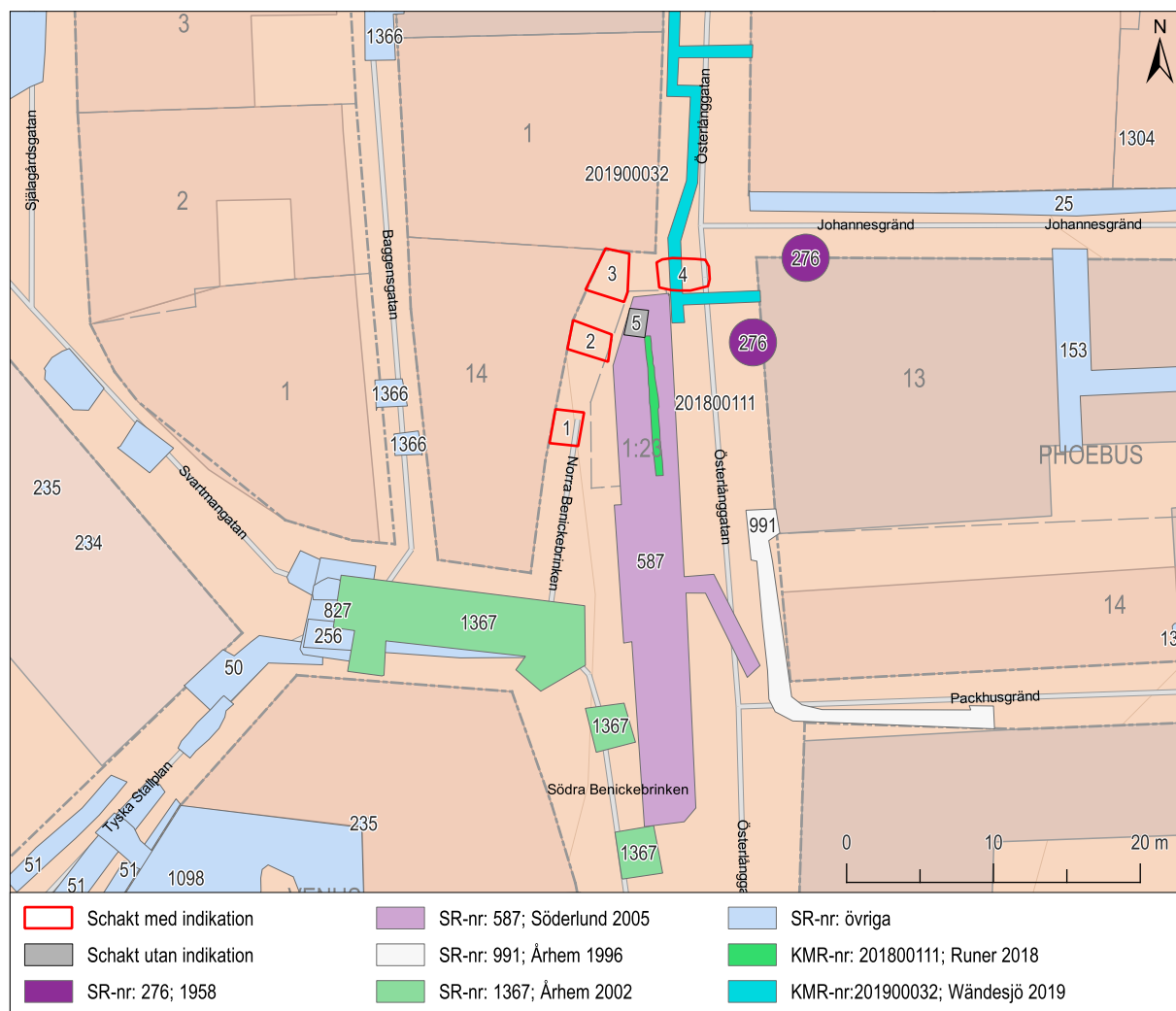
Ett antal arkeologiska undersökningar i form av schaktningsövervakningar har gjorts i det nu aktuella undersökningsområdets absoluta närhet (figur 5). Den äldsta arkeologiska dokumentationen är från 1958 och berör delar av Österlånggatan och Johannesgränd, delvis i höjd med Norra Benickebrinken. Dokumentationen består av plan- och profilritningar som visar på bebyggelse lämningar i form av murar, stenkällare, pålningar och andra träkonstruktioner samt byggnationslager och utfyllnadslager. Lämningarnas närmare lägen har tyvärr gått förlorade (SR-nr: 276).

Vid en undersökning 1993 grävdes sju schakt kring kvarteret Venus. Tre av dessa i Södra Benicke-

brinken. Här bestod massorna av omrörd grusfyllning, med inslag av enstaka människoben i det nordligaste schaktet. Sannolikt härrörde dessa från det närliggande konventets kyrkogård. Inga övriga fynd påträffades (SR-nr: 1367; Århem 2002).

Delvis parallellt med Södra Benickebrinken, men på andra sidan Österlånggatan, dokumenterades år 1994 ett befintligt ledningsschakt. Även här var det enbart omrörda massor (SR-nr: 991; Århem 1996).

Vid en undersökning år 2001 av källarna under Norra och Södra Benickebrinken kunde det konstateras att dessa uppförts vid 1800-talets slut och att inga rester av det rivna kvarteret Medea fanns

Figur 5. Tidigare arkeologiska undersökningar i undersökningsområdets närhet enligt Stadsarkeologiskt register (SR) med tidigare arkeologiska undersökningar mot bakgrund av Fastighetskartan i skala 1:500.

bevarade. Inte heller vid schaktningar under golv framkom äldre lämningar eller kulturlager. I ett rörschakt i Österlånggatan dokumenterades emellertid en mur, som bedömdes vara från efterreformatorisk tid. Muren har sannolikt utgjort den östra ytterväggen i en byggnad som ingått i kvarteret Medea. Dess läge antyder att kvartersgränsen legat ca 2,5 m längre åt öster. I rörgraven påträffades den orörda åsen på + 4,8 m ö h. Ovanför åsen fanns kulturlager som kan antas vara de äldsta på platsen. Ett jordprov från detta lager analyserades, men gav ingen ytterligare information (SR-nr: 587; Söderlund 2005).

Vid en arkeologisk schaktningsövervakning 2016 utmed kvarteren Phoebus, Glaucus och Perseus påträffades under Österlånggatan källarmurar och äldre gatunivåer. Källarmurarna antas ha anslutit till en äldre, medeltida bebyggelse i kvarteren och kan

konstateras ha skjutit ut från husen under den dåvarande gatunivån. Delar av lämningarna bör också kunna kopplas till värdshuset ”Solen”. De delar av en mur som bedömdes vara kvarteret Medeas östra begränsning mot Österlånggatan låg cirka 20 meter längre söderut. Muren antogs då vara efterreformatorisk (efter 1527) eftersom den var fogad i lerbruk (jfr. Söderlund 2005:7). Det fanns dock inget lerbruk i den del av muren som framkom 2016, men det är mycket troligt att det ändå rör sig om grundmurar från samma kvarter (Kmr uppdragsnummer: 201900032; Wändesjö 2019).

Slutligen gjordes en undersökning i form av schaktningsövervakning i Norra Benickebrinken år 2018. Undersökningen berörde cirka 5 löpmeter. Ytan konstaterades utgöra taket på en ännu delvis brukad källare. Inget av antikvariskt intresse påträffades (Kmr uppdragsnummer: 201800111; Runer 2018).

SYFTE OCH GENOMFÖRANDE

Schaktningsövervakningen pågick mellan 14 oktober och 19 november 2024 och markingreppen föranleddes av Stockholm Vatten AB:s renovering av befintliga VA-ledningar på och vid Norra Benickebrinken. Schaktningen utfördes i befintliga rörgravar med avsikt att lokalisera berörda ledningar.

Då arbetsområdet sammanfaller med delar av Stockholms stadslager (L2012:7789) beslutade Länsstyrelsen i Stockholms län att en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning skulle göras. Ingen dokumentation gjordes vid de tidigare grävningarna för de befintliga VA-ledningarna. För fjärrvärmeledningarna i Österlånggatan föreligger dock tidigare undersökning (Wändesjö 2016).

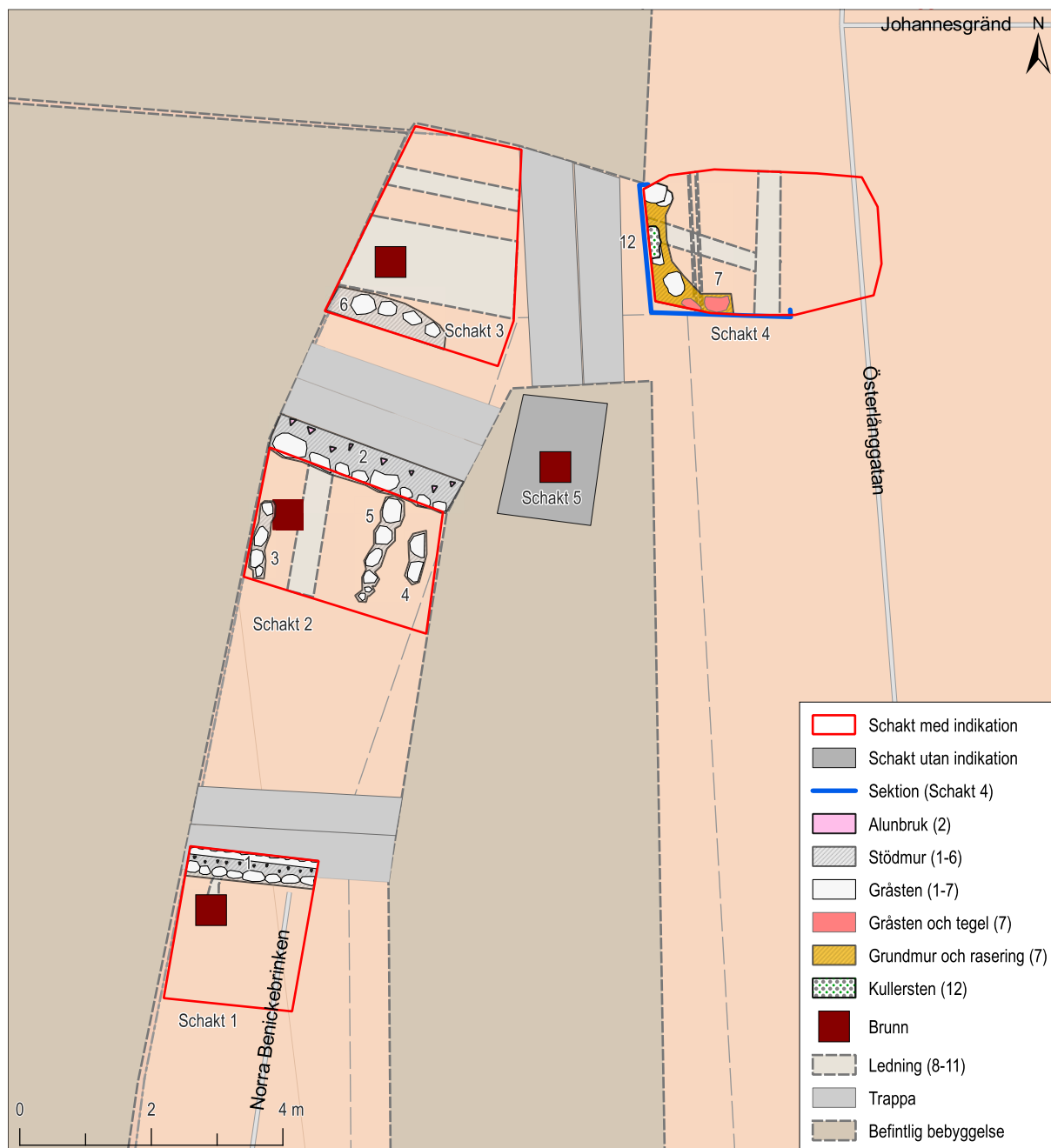
Syftet med undersökningen var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera fornlämningen. Fem schakt grävdes till mellan 0,3–2,0 under befintlig marknivå, med en total area om cirka 26 m² (figur 6). I området saknades satellitmottagning för GPS/RTK, varför inmätning gjordes manuellt. En sektion upprättades för bebyggelselämningarna i Österlånggatan.

Samtliga fynd framkom i redeponerade massor (13) och har därför gallrats efter registrering.

RESULTAT

Undersökningsområdet utgjordes av Norra Benickebrinken – som i sin tur består av en smal gata med tre trappor – en liten yta ovan befintliga källare som delvis används till cykelparkering, samt ett litet område ut i Österlånggatan (figur 6).

I rapporten förekommer att dateringar uppges i årtal, men även med begreppen hög- och senmedeltid, vilket motsvarar perioderna cirka 1200–1350 respektive cirka 1350–1500. Även begreppen tidigmodern tid och modern tid förekommer. Dessa perioder avser tiden cirka 1500–1800, respektive tiden 1800 och framåt.

Figur 6. Schaktplan översikt, schakt 1–5. Mot Fastighetskartan i skala 1:100.

Schakt 1

Schaktet var vid ytan cirka 2,4 meter långt, 2 meter brett och hade ett djup om cirka 2 meter. I schaktet fanns en befintlig brunn med VA-ledningar, samt el-ledningar (figur 7).

Under gatsten och bärlager var befintliga ledningsgravar uppfyllda med redeponerade massor bestående av åsgrus med inslag av tegel och kalkbruk (13). I dessa framkom ett fragment av ett kritpipsskaft med ögonbandsdekor från tidigmodern tid (Fnr: 13:1:1.).

Schaktet berörde även delar av en trappa under vilken en stödmur framkom (1). Muren hade en kallmurad grund av större sprängsten och en överdel uppmurad med fältsten, sprängsten och alunbruk. Bruk av denna typ började användas i Stockholm i samband med Nils Ericsons slussbyggnation i mitten av 1800-talet (Kockum 2024:141). Muren hör således kronologiskt till perioden efter att kvarteret Medea revs i slutet av 1800-talet.

Figur 7. Schakt 1 från söder. Till vänster i bild syns en halverad dagvattenbrunn och bakom denna en stödmur (1) för en trappa.

Schakt 2

Schaktet var vid ytan 2,8 meter långt, 1,9 meter brett och hade ett djup om 1,7 meter. I schaktet fanns en befintlig brunn med VA-ledningar (figur 9).

Under gatsten och bärlager var befintliga ledningsgravar uppfyllda med redeponerade massor (13) i vilka framkom en skärva från ett hög- eller senmedeltida siegburgkrus (Fnr: 13:2:1, figur 8) och en skärva av en tallrik i flintgods med gulddekor (Fnr: 13:2:2) från tidigmodern till modern tid.

Liksom schakt 1 berörde även schakt 2 en trappa med tillhörande stödmur (2). Men i schaktet framkom även en stödmur (4 och 5) för den 1800-talskällare under Södra Benickebrinken som idag rymmer en offentlig toalett, samt delar av grundmuren till stående byggnad (3) (figur 9).

Figur 8. En skärva (Fnr: 13:2:1) från ett siegburgkrus framkom i de redeponerade massorna.

Schakt 3

Schaktet var vid ytan 3,2 meter långt, 2,7 meter brett och hade ett djup om cirka 0,3–1,7 meter. I schaktet fanns en befintlig brunn med VA-ledningar samt en betongkulvert som framkom ytligt. VA-ledningen påträffades på 1,7 meters djup och liksom i övriga schakt så var befintlig ledningsgrav fylld med redeponerade massor (13). Inga fynd påträffades i schaktet. I schaktet framkom dock en stödmur till en av trapporna (6). Liksom övriga var denna murad i sten och alunbruk.

Figur 9. Schakt 2 från norr. Återfyllnadsmaterialet (13) i de befintliga ledningsgravarna var instabilt. I bild syns slangen till sugbilen som suger bort massorna. I fotots nedkant syns stödmuren (2) för en av trapporna och till vänster anas de översta stenarna i stödmuren (4) för källarbyggnaden.

Schakt 4

Schaktet var vid ytan 3,5 meter långt, 2,2 meter brett och hade ett djup om 1,7 meter. I schaktet fanns befintliga ledningsdragningar för fjärrvärme, el och VA. Även här var det igenfyllt med redeponerade massor (13). I dessa framkom ett fragment av ett kritpipsskaft med datering till tidigmodern till modern tid (Fnr: 13:4:1) och ett handtag från en flintgodskanna (Fnr: 13:4:2) med samma datering.

Under dagens ytskikt och bärlager framkom fragmenterade lämningar. Cirka 0,2 meter under befintlig marknivå påträffades delar av en kullerstensyta (12). Under andra halvan av 1800-talet hade den tuktade gatstenen börjat användas i de centrala delarna av Stockholm (jfr Dufwa 1985: 52). I foton från 1890-talet har Österlånggatan en beläggning av storgatsten – idag smågatsten (figur 4). Rimligtvis bör storgatstenen ha tillkommit i samband med att kvarteret Medea hade rivits och gatan fick sin nya bredd. Kullerstenen ska således knytas till tiden då kvarteret var intakt. Under kullerstenen, cirka 0,5 meter under befintlig marknivå, påträffades grund-

murar i, delvis tuktad, gråsten och raseringsmassor i form av rött tegel och kalkbruk (7). Grundmuren tycks i huvudsak ha varit orienterad parallellt med gatan, men det fanns delar som fortsatte vinkelrätt ut i gatan (figur 10 och 11). Lämningarna var svårt fragmenterade, men det stratigrafiska läget under kullerstenen och läget i förhållande till gaturum och tidigare påträffade bebyggelse lämningarna, gör att murrester och raseringslager kan knytas till det rivna kvarteret Medea och fastigheten nummer 96, och möjligen även till någon av de källare som ska ha funnits under gatan.

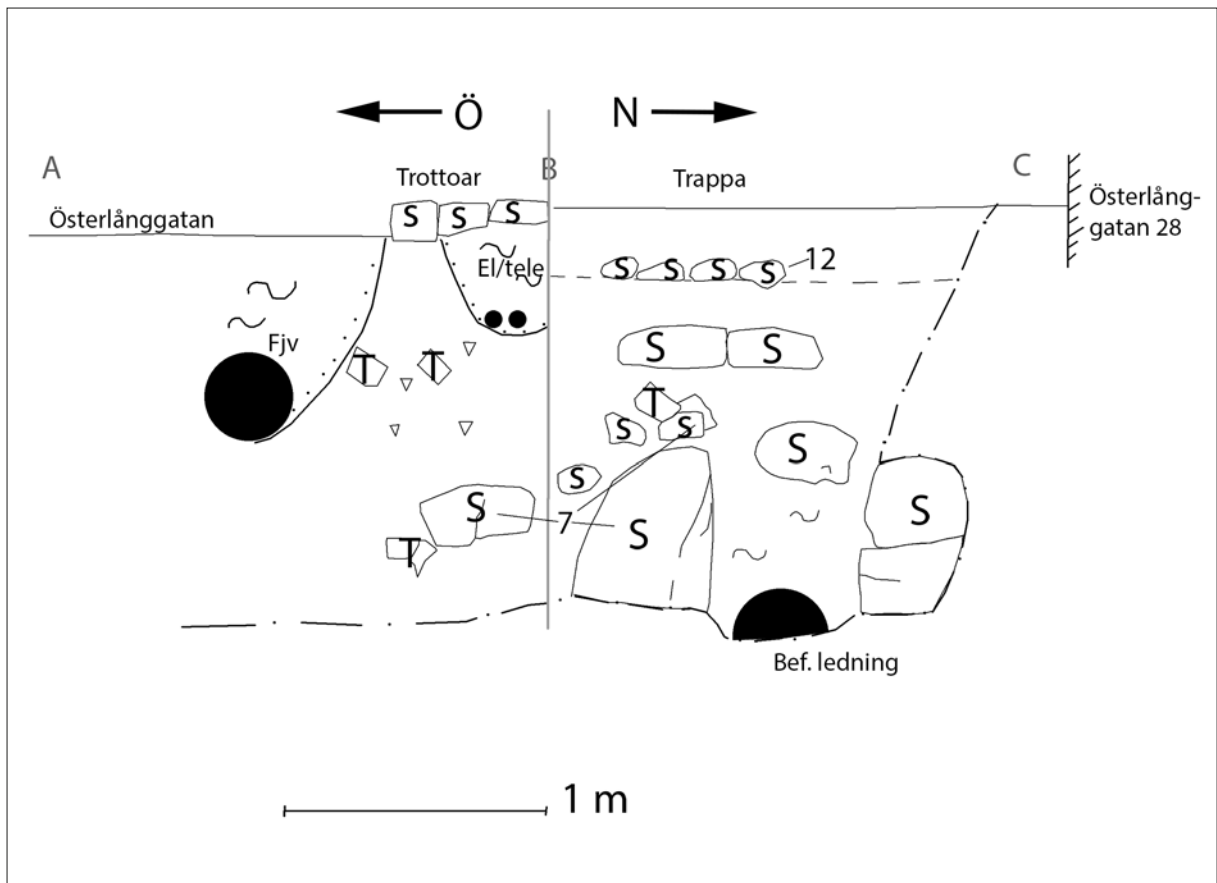
Schakt 5

Schaktet var vid ytan 1,8 meter långt, 1,4 meter brett och hade ett djup om 0,3 meter. I schaktet fanns en befintlig brunn.

Under gatsten och bärlager framkom på ett djup om 0,2–0,3 meter en gjuten yta med inslag av sten och alunbruk. Detta utgör ovsidan av takkonstruktionen för befintlig källare. Inga andra konstruktioner eller fynd påträffades i schaktet.

Figur 10. Schakt 4 från öster. I de västra och södra schaktväggarna syns rester av murar som kan knytas till kvarteret Medea. I botten av schaktet syns den befintliga ledning som skulle renoveras. Jämför figur 11.

Figur 11. Schakt 4, sektionsritning. A–B visar den södra schaktväggen, B–C visar den östra schaktväggen. Fjärrvärmeleningen i den södra schaktväggen dokumenterades i samband med en schaktningsövervakning år 2016 (Wändesjö 2019). Jämför figur 10.

SLUTSATS OCH UTVÄRDERING

Vid undersökningen har syftet – att med ett vetenskapligt arbetsätt dokumentera fornlämningen – uppfyllts. Utifrån dokumentationen kan vissa antikvarisk-topografiska slutsatser dras.

Topografiskt sett utgörs Gamla stan av en holme som ingår i den nordväst–sydöstligt orienterade Stockholmsåsen. Åsens sidor utgörs av branta backar, eller brinkar, ner mot Mälaren respektive Saltsjön. En del av de branta gator som utgår från åsens rygg och som löper ner mot stränderna kallas därför i vissa fall även de för brinkar. Exempel på det är Tyska brinken (SAOB: brink).

För husrader längs med holmens östra och västra stränder fanns således avsevärda nivåskillnader mellan husens fram- och baksidor. Längs med Österlånggatan kunde detta innebära att det som på baksidan var en byggnads bottenvåning, motsvarade andra våningen på husets framsida. Man fick då anlägga sluttande gator, eller ramper, på vardera sida om husets framsidesport för att ta upp nivåskillnaderna. Även dessa kom att kallas brinkar (ibid.), till exempel Norra och Södra Benickebrinken.

För renoveringen av VA-ledningarna togs tre schakt upp i Norra Benickebrinken. Här påträffades stödmurar för stabilisering av brinken och de trappor som har funnits här sedan slutet av 1800-talet. Schakten visade även att befintliga ledningsgravar var fyllda med redeponerade massor med fynd av ett fragment från ett medeltida siegburgkrus och fragment av flintgods och kritpipor från tidigmodern och modern tid. Om Norra Benickebrinken ursprungligen var naturlig eller uppbyggd kan inte avgöras utifrån undersökningsresultatet, då massorna har blivit omrörda i samband med att trappor och befintlig källarbyggnad längs med Österlånggatan uppfördes och i samband med att de tidigare ledningsgravarna grävdes. Siegburgskärvan antyder emellertid aktivitet i området under högmedeltid.

Ytterligare två schakt grävdes, ett i Österlånggatan och ett ovanpå källarbyggnaden. Schaktet ovanpå källarbyggnaden avslutades när dess takkonstruktion från slutet av 1800-talet påträffades cirka 0,3 meter under befintlig marknivå. I schaktet i Österlånggatan framkom delar av en grundmur i gråsten och rivningsmassor innehållande tegel och kalkbruk som kan knytas till det i slutet av 1800-talet rivna kvarteret Medea. Delar av byggnaden har tidigare dokumenterats i ett fjärrvärmeschakt som undersöktes 2016. Någon närmare datering föreligger inte, men det har tidigare förts fram att det skulle kunna vara lämningar från värdshuset ”Solen”, i skriftliga källor känt sedan mitten av 1500-talet (Wändesjö 2019:7, 13, 21). Detta antagande är dock hypotetiskt.

REFERENSER

Litteratur

DUFWA, ARNE 1985. *Trafik, broar, tunnelbanor, gator. Stockholms tekniska historia*. Stockholmsmonografier utgivna av Stockholms stad.62:2.

KOCKUM, JAN 2024. *Der har man slyssar af nöden. Arkeologisk undersökning i Slussområdet vid Söderström. Med lämningar av Polhems sluss och Nils Ericsons sluss från 1700–1800-talen. Stockholm 103:1, L2015:7789, Stockholms stad och kommun, Stockholms län. Slussenprojektet 6. Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3313.*

RUNER, JOHAN 2018. *Norra Benickebrinken. Arkeologisk undersökning. Stockholms län. Stockholms kommun. Fastigheten Gamla stan 1:23. RAÄ Stockholm 103:1. Uppdrag arkeologi 2018/05.*

STAHRÉ, NILS GUSTAF MFL. 1982. *Stockholms gatunamn*. Stockholms monografier. Monografier utgivna av Stockholms kommun 50.

STB 1939. *STOCKHOLMS STADS TÄNKEBÖCKER 1553–1567. Kungliga samfundet för utgivande af handskrifter rörande Skandinaviens historia med understöd af samfundet Sankt Erik genom Joh. Ax. Almqvist*. Stockholm.

SÖDERLUND, KERSTIN 2005. *Norra och Södra Benickebrinken samt Österlånggatan. Stockholms stad, Gamla stan, RAÄ 103. Arkeologisk undersökning 2001, SR 587. Stockholms stadsmuseum, Kulturmiljöavdelningen*. Arkeologisk rapport 2005:9.

WÄNDESJÖ, JOHN 2019. *Phoebus 13. Arkeologisk schaktövervakning, Stockholms län, landskapet Uppland, Stockholms kommun, Gamla stan, kvarteret Phoebus 13 m fl, RAÄ Stockholm 103:1/L2015:7789*. Uppdrag arkeologi 2019/15.

ÅRHEM, BARBRO 1996. *Phoebus/Argus*. Stockholm, Gamla Stan, Österlånggatan/Packhusgränd, Fornlämning 103, 1994. Stockholms stadsmuseum, Arkeologisk rapport.

ÅRHEM, BARBRO 2002. *Prästgatan, Österlånggatan, Södra Benickebrinken. Stockholms stad, Gamla Stan, RAÄ 103. Arkeologisk undersökning 1993. Stockholms stadsmuseum, Kulturmiljöavdelningen*. Arkeologisk rapport 2002:10.

Digitala källor

BRK, Brandkontorets arkiv (Brk): <http://www.brandkontoret.se/historiska-arkivet/> 2024-11-25

SAOB, Svenska Akademiens ordbok. Svenska Akademiens ordbok | SAOB 2024-11-25.

SR, Stadsarkeologiskt register Stockholm. <https://stadsarkeologisktregister.stockholm.se>. 2024-11-25

Stadsmuseet i Stockholm
SSM 11713 0 10396017. 2024-11-25
Fotonummer C 1561. 2024-11-25

Kartor

Stockholms stadsarkiv
NS 442, SE/SSA/0234/J 4 A:6..1863 års karta (38 blad). <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/8611>. Stockholms stadsarkivs kartsamling. 2024-11-25

BILAGA 1. SCHAKT

Schakt-nr	Typ	Storlek (m)	Area (m ²)	Djup (m)	Beskrivning	Kontext	Lämnings-nr (KMR)
1	Schakt med indikation	2,4 x 2	4,8	2	Stödmur; redeponerade massor.	1, 13	L2015:7789
2	Schakt med indikation	2,8 x 1,9	5,3	1,7	Stödmurar; redeponerade massor.	2, 3, 4, 5, 13	L2015:7789
3	Schakt med indikation	3,2 x 2,7	8,6	0,3-1,7	Stödmur; redeponerade massor.	6, 13	L2015:7789
4	Schakt med indikation	3,5 x 2,2	7,7	1,7	Murar; kullerstensyta; redeponerade massor.	7, 12, 13	L2015:7789
5	Schakt utan indikation	1,8 x 1,4	2,5	0,2-0,3	Moderna bärlager.		L2015:7789

BILAGA 2. KONTEXTER

Kontext- nr	Typ	Storlek (m)	Höjd/djup (m)	Beskrivning	Schakt	Lämnings- nr (KMR)
1	Konstruktion	2 x 0,5		Stödmur	2	L2015:7789
2	Konstruktion	2,9 x 0,6		Stödmur	2	L2015:7789
3	Konstruktion	1,2 x 0,3		Stödmur	2	L2015:7789
4	Konstruktion	0,8 x 0,4		Stödmur	2	L2015:7789
5	Konstruktion	1,7 x 0,4		Stödmur	2	L2015:7789
6	Konstruktion	1,7 x 0,4		Stödmur	3	L2015:7789
7	Konstruktion	2 x 0,5-1,2	0,6	Grundmur och rasering	4	L2015:7789
8	Ledning				1, 2, 3, 4	L2015:7789
9	Ledning				4	L2015:7789
10	Ledning				4	L2015:7789
11	Ledning				3	L2015:7789
12	Konstruktion	0,5 x 0,3	0,1	Kullersten	4	L2015:7789
13	Fyllning				1, 2, 3, 4	L2015:7789

BILAGA 3. FYND

Fynd-nr*	Objekt/sakord	Föremåls-typ	Material	Del	Antal	Antal fragm.	Vikt (g)	Beskrivning	Gallrad/konserverad	Lämnings-nr (KMR)
13:1:1	Pipa	Kritpipa	Piplera	Skaft	1	1	2,5	Ögonbandsdekor	Gallrad	L2015:7789
13:2:1	Kärl	Krus	Stengods	Mynning/hals	1	1	26,5	Utvändig askglasyr	Gallrad	L2015:7789
13:2:2	Kärl	Tallrik	Flintgods	Botten/sida	1	1	11	Vit glasyr med gulddekor	Gallrad	L2015:7789
13:4:1	Kärl	Kritpipa	Piplera	Skaft	1	1	1,7		Gallrad	L2015:7789
13:4:2	Kärl	Kanna	Flintgods	Handtag	1	1	61	Vit glasyr	Gallrad	L2015:7789

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Rapporter från Arkeologikonsult 2024:3787